

A befolyás vásárlásának büntetni rendeléséről a Btk. legújabb módosításának tervezete kapcsán*

I.

Az 1978. évi IV. törvény (Btk.) büntetni rendeli annak a magatartását, aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más részére jogtalan előnyt kér vagy elfogad [Btk. 256. § (1) bek.]. Büntetendő az is, aki a cselekményt olyan befolyásra hivatkozással követi el, ami gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet dolgozójával (tagjával) kapcsolatos [Btk. 256. § (3) bek.]. Hatályos büntetőjogunk tettesi magatartásként nem rendeli büntetni annak az ügyfélnek a magatartását, aki a passzív befolyással üzérkedőnek előnyt ad (ígér). A jogtalan előnyt kérő (elfogadó) cselekményét passzív befolyással üzérkedésnek, míg az előny erre tekintettel való adását (ígéretét) aktív befolyással üzérkedésnek nevezzük.

Az ügyfél a passzív befolyással üzérkedés felbujtójaként vagy bűnszegédjeként nyilvánvalóan nem büntethető, ha az általa adott jogtalan előnyt a passzív befolyással üzérkedő nem fogadja el, hiszen ilyenkor a részesség alapvető feltétele (a kísérleti szakba jutott tettesi alapcselekmény) hiányzik. A hazai tankönyvek és kommentárok azonban – ha egyáltalán érintik – nem egyöntetűen válaszolják meg azt a kérdést, hogy az aktív befolyással üzérkedő tettesi cselekmény létrejötte esetén felele-e a passzív befolyással üzérkedés részeseként. Az általunk elfogadott jogirodalmi álláspont szerint az aktív befolyással üzérkedő csak akkor felel a passzív befolyással üzérkedés részeseként, ha többet tesz, mint ami a tényállás megvalósulásához feltétlenül szükséges. Büntetendő tehát pl. az ügyfél, aki rábírrja a passzív befolyással üzérkedőt, hogy befolyását a jogtalan előnyt elfogadva az ő javára érvényesítse. A szükségszerű részesség konstrukciójára tekintettel nem büntethető viszont az ügyfél a passzív befolyással üzérkedés részeseként, ha a jogtalan előny átadásával csak megerősíti az előny elfogadására vonatkozó szándékot.

Az aktív befolyással üzérkedő aktív vesztegetés (Btk. 253-254. §, 258/B. §) tetteseként vonható felelősségre, ha az előnyt azért adta, hogy a befolyással üzérkedő megvesztegesse az ügyében eljáró hivatalos személyt. A nem-hivatali (pl. gazdasági) befolyással üzérkedő ügyfele azonban csak akkor felel aktív nem-hivatali (pl. gazdasági) vesztegetés (vö. Btk. 254. §) tetteseként, ha az előnyt azért adta, hogy a költségvetési szerv (gazdálkodó szervezet, társadalmi szervezet) dolgozója (tagja) a jogtalan előnyre tekintettel szegje meg a kötelességét. Aktív vesztegetés viszont nem állapítható meg, ha az előnyből a passzív befolyással üzérkedő nem a hivatalos személyre tekintettel, hanem kizárólag befolyása gyakorlásának ellenételezéseként részesül.

II.

Az Európa Tanács korrupció elleni büntetőjogi egyezményének 12. cikke szerint büntetni kell rendelni a befolyással üzérkedés aktív változatát is. Az ügyfelet tehát akkor is büntetni kellene rendelni, ha passzív befolyással üzérkedés nem valósul meg, illetve akkor is, ha az előnyt kizárólag a befolyás érvényesítéséért adta (vagy ígérte). Így viszont a hatályos magyar szabályozás – amint azt független nemzetközi szervezetek vizsgálatuk során ki is mutatták – nem felel meg a kihirdetett egyezményben vállalt (2002-től hatályos) nemzetközi kötelezettségnek.

III.

A nemzetközileg vállalt kötelezettségtől való elmaraadásra már 2004-ben az új Btk. korrupciós bűncselekményekről szóló fejezetének előkészítése során felfigyeltek. A hatályos Btk. módosítására vonatkozó minisztériumi javaslat azonban csak 2011 szeptemberében jelent meg.¹

A törvényjavaslat tervezetének 12. §-a szerint a Btk. egy új 256/A. sorszámú §-sal és az azt megelőző (befolyás vásárlása elnevezésű) alcímmel egészülne ki. A tervezett új szabályozás szerint a Btk. három évig terjedő szabadságvesztéssel rendelné büntetni a befolyás vásárlását, azaz annak magatartását, aki "olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér". Egy évi szabadságvesztéssel rendelné büntetni a tervezett tényállás azt, aki a bűncselekményt gazdálkodó szervezet (társadalmi szervezet) dolgozójával (tagjával), illetve ennek minősített esete lenne (a büntetési tétel két évig terjedő szabadságvesztés) az önálló intézkedésre jogosult dolgozóval (taggal) kapcsolatban való elkövetés. A tervezet szerint a hivatali befolyás vásárlására vonatkozó rendelkezés a nemzetközi kapcsolatban elkövetett korrupciós bűncselekmények (Btk. XV. fejezet VIII. cím) szabályozásába is beépülne.

IV.

Mindenképpen öröndetes, hogy a befolyás vásárlására vonatkozó új tényállás elfogadásával (és hatályba lépésével) eljuthatunk egy majdnem tíz éve vállalt nemzetközi kötelezettség maradéktalan teljesítéséhez.

Az önálló bűncselekményként való szabályozás álláspontom szerint jogpolitikailag is indokolt, hiszen olyan cselekményeket rendel büntetni, amelyek a passzív befolyással üzérkedő cselekményéhez hasonlóan (bár nem akkora mértékben) veszélyesek a hivatalos személyek, költségvetési szervek dolgozóinak stb. pártatlanságába vetett bizalomra.

Nyilvánvalóan ennek alapján az új tényállás megalkotása szükséges azon esetek büntetni rendeléséhez, ame-

* Készült a szerző 2009-2012 közötti időszakra elnyert Bolyai kutatási ösztöndíjának támogatásával. Kézirat lezárva: 2011. szeptember 11.

¹ http://www.kormany.hu/download/5/53/50000/egyes_bunteto_targyu_torvenyek_honlapra.pdf

lyek nem is minősülhetnek passzív befolyással üzérkedésben való részességnek.

A tervezett szabályozás a jogbiztonság szempontjából is előnyös azon eseteknél, amikor hatályos jogunkban vitatott, hogy az ügyfelet a passzív befolyással üzérkedés részeseként felelősségre lehet-e vonni. A befolyás vásárlása ugyanis látszólagos halmazatban minden esetben előtérbe lépne a passzív befolyással üzérkedésben való részességhez képest. Ma már vitán felül érvényesülő tétel, hogy adott korrupciós tényállás (enyhébb büntetési tételű) aktív oldala látszólagos halmazatban előtérbe lép a passzív oldalban való részességhez képest (vö. vesztegetés tekintetében Btk. 253-254. §, illetve 250-252. §).

A tervezett szabályozás egyébként alacsonyabb büntetési tételét tekintve igazságosabb elbírálást is biztosítana, mint a hatályos jogban meglévő azon lehetőség, hogy az ügyfelet a passzív befolyással üzérkedés részeseként vonjuk felelősségre. A hatályos jogban ugyanis az ügyfélre a Btk. 21. § (3) bekezdése alapján a bűncselekmény tettesére vonatkozó büntetési tétel irányadó. A hivatali befolyás vásárlójára viszont – a korrupciós bűncselekmények rendszeréhez igazodóan – olyan alacsonyabb büntetési tétel lenne alkalmazandó, amely – a cselekménytípus kisebb tárgyi és alanyi súlyához igazodva – az ide tartozó esetek differenciált elbírálását teszi lehetővé (ideértve a pénzbüntetés [vö. Btk. 38. § (4) bek.] vagy próbára bocsátás [vö. 72. § (1) bek.] alkalmazását is).

Az új tényállás nem jelentene azonban kedvezményt azoknak, akik az előnyt azért adták (ígérték), hogy a befolyással üzérkedő megvesztesse az ügyben eljáró hivatalos személyt. A befolyás vásárlása ugyanis a korrupciós bűncselekmények viszonyának helyes értelmezésére tekintettel – látszólagos halmazatban – háttérbe szorul a súlyosabban büntetendő aktív vesztegetéshez képest.

A tervezett tényállás kissé nehézkes szövegezésén egyébként olyanképpen egyszerűsíteni lehetne, hogy a bűncselekményt az követné el, aki "hivatalos személy befolyásolására hivatkozó személynek vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad (ígér)".

Hollán Miklós
tudományos főmunkatárs